

Lasy na świecie

Program Rozwoju ONZ (UN Human Development Programme) publikuje systematyczne raporty, w których ocenia stan społeczny i gospodarczy w 177 państwach świata. Ostatnie takie opracowanie ukazało się w 2008 r. Jednym z ponad 200 różnego rodzaju wskaźników były zmiany powierzchni zajętej przez lasy w każdym kraju, jakie nastąpiły w latach 1990-2005.

Przyrost powierzchni zajętej przez lasy nastąpił w 57 państwach, natomiast ubytek — w 82 państwach. W pozostałych 38 krajach albo nie zaobserwowano żadnych zmian w tym okresie, albo też brakuje danych. Ponieważ brak danych odnosi się z reguły do bardzo małych krajów, nie ma to istotnego znaczenia. Wyjątkiem jest Kanada, dla której podano jedynie, że w 2005 r. powierzchnia zajęta przez lasy wynosiła nieco ponad 3 mln km².

Gdzie więcej, a gdzie mniej?

Państw, w których wzrost zalesionej powierzchni w omawianym okresie wyniósł powyżej 6 tys. km², jest dziesięć. Są to Chiny (402 tys. km²), Hiszpania i USA (po 44 tys. km²), Indie (38 tys. km²), Wietnam (36 tys. km²), Włochy (16 tys. km²), Francja (10 tys. km²), Chile (9 tys. km²) oraz Kuba i Portugalia (po 7 tys. km²).

W dalszych 45 państwach świata przyrosty wynoszą od kilkuset km² do 5 tys. km². W tym też zakresie mieszczą się przyrosty powierzchni we wszystkich państwach Europy (oprócz czterech wyżej wymienionych, zajmujących miejsca w pierwszej światowej dziesiątce). W Polsce wzrost pokrytej lasami powierzchni wyniósł 3,1 tys. km² i jest podobny do wzrostu w Bułgarii, Finlandii i na Ukrainie.

W sumie w latach 1990-2005 na terenie 57 państw nastąpił wzrost powierzchni pokrytej lasami o 690 tys. km².

W tym samym okresie w znacznej liczbie państw nastąpił duży ubytek powierzchni zajętej przez lasy. Oto „rekordziści” pod tym względem: Brazylia (423 tys. km²), Indonezja (209 tys. km²), Sudan (88 tys. km²), Birma (70 tys. km²), Kongo (69 tys. km²), Zambia (67 tys. km²) oraz Tanzania i Nigeria (po 62 tys. km²). Ponadto w 36 krajach ubytki arealu leśnego wynoszą od 6 do 47 tys. km², a w dalszych 38 — od kilkuset km² do 6 tys. km².

Ogółem na globie ziemskim w ocenianym okresie lasy znikły z powierzchni nieco ponad 1,88 mln km² (należącej do 82 państw). A zatem ubytek lasów był 2,7 razy większy od wzrostu powierzchni leśnej.

Dlaczego ubywa lasów?

Co powoduje wyniszczanie lasów tropikalnych nie tylko w Brazylii — bijącej światowe rekordy pod tym względem — ale także w innych państwach świata?

Region Amazonii (Brazylia, Boliwia, Kolumbia, Ekwador, Gujana, Peru, Wenezuela) w analizowanym okresie utracił łącznie lasy na powierzchni 523 tys. km². Niemal wszędzie w Amazonii kardynalną przyczyną takiego stanu rzeczy była i jest wysoka dynamika wzrostu produkcji bydła/mięsa, drewna, różnego rodzaju orzechów, a obecnie także biopaliw, w odpowiedzi na zapotrzebowanie międzynarodowych rynków na te towary i działalność karteli pośredniczących w owym procederze, zapewniającym im wyjątkowo wysokie zyski. Oczywiście, odbywa się

to kosztem wycięcia lasów pod nowe uprawy i nowe pastwiska dla hodowli bydła.

Drugim regionem, szczególnie aktywnym w wyniszczaniu lasów, jest Afryka. Oprócz pięciu państw afrykańskich, wymienionych już w gronie „rekordzistów”, zanik powierzchni pokrytej lasami wystąpił także na terenie niemal całej części kontynentu położonej na południe od Sahary. Łącznie zniknęło tam 582 tys. km² lasów.

Jest kilka przyczyn wycięcia lasów na terenie Afryki. Po pierwsze, najszybciej na świecie wzrasta tam nie tylko zaludnienie (o 2,5% corocznie w porównaniu z pozostałymi kontynentami), ale również udział populacji żyjącej poniżej granicy ubóstwa i brak żywności. Ponadto ciągle stosuje się tam prymitywny sposób rolnictwa — prowadzący do szybkiego wywołania gleby, a drewno wykorzystywane jest jako podstawowy surowiec energetyczny.

Wszystkie te zjawiska można przypisać nieudolności rządów w poszczególnych krajach. Ale jest jeszcze inna przyczyna, niezależna od ludności czy rządów w Afryce. Jest nią ocieplenie klimatu, za które odpowiedzialność ponoszą państwa zachodniej cywilizacji. Spowodowało ono m.in. wysychanie i pustyńnienie obszarów, położonych na południe od Sahary, oraz związaną z tym utratę terenów rolniczych i pastwisk. Ludność opuszcza te obszary i na nowym terenie wycina lasy pod uprawy rolne.

Czy można mieć nadzieję, że w najbliższej przyszłości zostanie wyeliminowany proceder wyniszczania lasów na świecie? Niestety — nie, bowiem dotąd nie usunęło przyczyn, powodujących to zjawisko. Co więcej, pojawił się nowy czynnik w postaci masowej produkcji biopaliw. W niektórych krajach do tego celu wykorzystuje się niemal wyłącznie arealy po wyciętych lasach.

prof. dr hab. Anna Marzec

Śródtytuł od redakcji

